

בתספורת של בן אלעשה כולי – By the haircut of בן אלעשה, etc.

OVERVIEW

The גמרא reconciles (in two ways) the ruling of ריב"ל (that if one began to eat after מנחה, he must interrupt his meal to *daven*) and our משנה (which states that if one began eating he is not required to interrupt his meal). Both answers agree that our משנה is discussing מנחה גדולה (and therefore אם התחילו, while ריב"ל is discussing מנחה קטנה, and therefore אם התחילו מפסיקין). The first answer (stated anonymously) is that our משנה discusses the prohibition against eating גדולה in regards to a סעודה (and similarly the other prohibitions are regarding activities which require much time to complete), The second answer (by רב אחא בר יעקב) is that the prohibitions our משנה is discussing are even for activities which usually take minimal time (like a סעודה קטנה) but nevertheless it is אסור because we are concerned that it may evolve into a longer than expected activity. The difference between these two answers is whether one is permitted to begin a limited activity (such as a סעודה קטנה) at the time of מנחה גדולה. Our תוספות rules on this issue.

נראה דהכי הלכתא¹ ושרי סעודה קטנה² במנחה גדולה עד זמן תפלה³ –

It is the view of תוספות that this is the ruling, and one is permitted to begin eating a small meal at the time of מנחה גדולה until the time of תפלה -

ודוקא סעודה גדולה כגון סעודת אירוסין ונשואין וסעודת מילה אסור –

And the prohibition (of the משנה) is limited to a large meal specifically, for instance a wedding feast or a meal; one may not begin these meals even מנחה גדולה, סמוך למנחה גדולה, but not a סעודה קטנה -

ודלא כרב אחא בר יעקב דאסר אפילו סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה –

And the ruling is not as רב"י who prohibits even beginning a small meal immediately before מנחה גדולה, but rather a סעודה קטנה is permitted

דהלכה כלישנא קמא דסתם לן הש"ס⁴ –

¹ להלכה accepts the first answer of the גמרא as the correct one תוספות.

² See תוה"ר that a סעודה קטנה is אדם כל אדם.

³ See מהר"ם that it means (one is permitted to begin a סעודה קטנה during מנחה גדולה and continue eating up to מנחה קטנה). The שפ"א however maintains that תוספות means he may continue eating his סעודה קטנה until there is only להתפלל מנחה.

⁴ The first answer in our גמרא has no name associated with it; indicating it has the approval of רב אשי.

For the ruling is according to the first answer which the גמרא stated anonymously -

ורב אשי שהוא בתראה סידר את הש"ס⁵ והלכתא כותיה לגבי רב אחא בר יעקב -

And רב אשי, who was from the latter אמוראים, edited the ש"ס and we follow his ruling as opposed to ר"א.

anticipates a possible proof to his ruling and rejects it:

ואמאי⁶ דאמר לקמן⁷ מאימתי התחלת דין⁸ -

And from that which the גמרא later states, 'when is the beginning of a case' -

אין להוכיח דמתניתין איירי בתחלת הדין דלא כרב אחא -

One cannot prove that our משנה is discussing תחלת דין, which is not like

ר"א (who maintains that the איסור is even regarding דין גמר); this is not sufficient proof -

דאיכא למימר דקאי אאם התחילו אין מפסיקין⁹ -

For one can say that the גמרא there is referencing that which the משנה states; if they started they are not required to interrupt (but they were not referencing the initial prohibition for that applies even for דין גמר).

In summation; one may begin a סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה and all other similar activities such as a regular haircut, גמר דין, etc.

ומיהו סמוך למנחה קטנה אסור אפילו סעודה קטנה ואם התחילו¹⁰ מפסיקין -

However if it is סמוך למנחה קטנה then even a small סעודה is forbidden, and if they have to be מפסיקין they have to be התחילו.

questions this last ruling:

ואף על גב דהש"ס אי לאו דרבי יהושע בן לוי -

And even though that our גמרא [were it not for the ruling of ר"ל] -

⁵ The anonymous answer is (also) the view of רב אשי (since he stated it anonymously), who is a בתראה and we follow his ruling as opposed to ר"א.

⁶ In the אמאי' instead of 'וממאי' is גירסא (and others) מהרש"א.

⁷ י,א.

⁸ Our משנה ruled that the דיינים may not sit down to a תורה if it למנחה is. According to ר"א the איסור to sit for a דין is even בגמר דין, the fact that the גמרא asks when is התחלת דין indicates that the prohibition of our משנה is only regarding התחלת דין (which usually takes a long time) but not for גמר דין (which takes a relatively short time). This seemingly refutes the ruling of ר"א that even גמר דין is סמוך למנחה. See 'Appendix'.

⁹ The גמרא wants to know at which point is it considered that they began the דין so that they are not required to interrupt it for מנחה.

¹⁰ However if a סעודה קטנה began before סמוך למנחה קטנה then אין מפסיקין, provided there is time remaining to daven מנחה (see אברהם).

הוה מוקי לה בסעודה קטנה וסמוך למנחה קטנה ואם התחילו אין מפסיקין –
Would have established our משנה by a סעודה קטנה and regarding eating it
- ואם התחילו אין מפסיקין and the ruling would have been that סמוך למנחה קטנה

ולא קיימא לן כרבי יהושע בן לוי כדאמר בפרק תפלת השחר¹¹ (ברכות כח,ב) –
And since we do not establish the ruling according to ריב"ל as the גמרא
states in פרק תפלת השחר, so therefore we can establish the משנה by קטנה and
- התחילו אין מפסיקין but if אין מתחילין will be the ruling where, סעודה קטנה

מכל מקום כיון דמסיק סתם הש"ס הכי –
Nevertheless since the גמרא anonymously concludes in this manner (that
we do reconcile the משנה with ריב"ל) -

משמע דבהא דאם התחילו מפסיקין קיימא לן כוותיה –
This indicates that in this ruling of ריב"ל, which is that even if they began,
they are required to interrupt, we do follow his ruling by מנחה קטנה -

ודוקא בהא דאמר דאסור לטעום אפילו פירות לא קיימא לן כוותיה:
And only specifically in regards to the ruling which he said that it is
forbidden to taste even fruits, that we do not follow his ruling. However
we do follow his ruling that אסור even by a סעודה קטנה if it is למנחה קטנה.

SUMMARY

A סעודה קטנה is permitted until the סמוך למנחה גדולה and אסור if it is about to be over. even by a סעודה קטנה if it is למנחה קטנה.
even if התחילו.

THINKING IT OVER

סעודה קטנה סמוך then perhaps by a לא קיי"ל כריב"ל ל' argues that since תוספות
(for we can interpret the ruling should be מפסיקין אין) אם התחילו אין (מנחה קטנה
by משנה). Why does not תוספות (also) argue that we should be
permitted to begin a סעודה גדולה סמוך למנחה גדולה¹² (since the משנה is
discussing (only) מנחה קטנה)?!

APPENDIX¹³

מאימתי התחלת גמרא which asked initially attempted to prove from תוספות
if it is אסור (that even גמר דין ב"י ר"א דין) that we do not follow the opinion of
(סמוך למנחה גדולה), but rather only דין is התחלת דין as the דש"ס. Then

¹¹ The גמרא there issued a statement that ל' כריב"ל, referring to this ruling of כו' שהגיע כו'.

¹² See תוספות הרא"ש ש'.

¹³ See footnote # 8.

מאימתי refuted this proof, saying that it is possible that the question of the היתר (not to the איסור of 'לא יושב וכו', but rather) to the היתר of תוספות is referring (and certainly according to the initial 'proof' of תוספות) it is not necessary to assume that the question of 'מאימתי וכו' is referring exclusively to אין מפסיקין.¹⁴

The following are some of the difficulties in understanding תוספות:

1. It seems that all the questions of מאימתי (including תספורת, אכילה, etc.) are referring to אין מפסיקין as clearly states רש"י¹⁵ and as common sense would indicate. The question and the subsequent answer of תספורת מעפורה וכו' (seemingly) has meaning only regarding (once the מעפורה was placed), but what relevance can it have regarding the initial איסור?! One is not permitted to sit before the barber period! If he already has the מעפורה on him, then the rule of אין מפסיקין applies, but it seemingly has no relevance to לא יושב. Why then did תוספות initially assume that מאימתי התחלת דין is referring to the initial איסור?!¹⁶

2. In addition, according to רשב"י that גמר דין means דין גמר how are we to understand the גמרא there (meaning דין גמר so that אם התחילו אין מפסיקין), and the גמרא answers בעלי דינין, this seemingly cannot be referring to גמר דין.¹⁷

3. Furthermore what is the proof from the גמרא which states מאימתי התחלת דין, for according to רשב"י one is (certainly) not permitted to sit in a די"ת at התחלת דין; therefore the גמרא explains when that begins.¹⁸

¹⁴ See end of footnote # 22.

¹⁵ See משום אם התחילו אין מפסיקין כמו שמפרש התחלת מרחץ ובורסקי תוה"ר.

¹⁶ See אור החמה. We can perhaps answer this that if when סמוך למנחה arrived, the מעפורה was already placed on him (before סמוך למנחה) then he may proceed with the haircut. However if the מעפורה was not placed on him when it became סמוך למנחה then he is not permitted to begin the haircut (see משנת דר"א in מהרש"א הארוך קע"י אות ר). See end of footnote # 22 why even למסקנא that מאימתי התחלת דין may not be referring to אין מפסיקין.

¹⁷ See מהר"ם who answers that (since the איסור of beginning a למנחה is) if they are not continuing the די"ת from before on that day (for then it would be מותר since אין מפסיקין [see footnote # 22]), therefore one may assume that the בעלי דינין repeat their claims before the דינים issue their ruling, that it why the גמרא asks דין התחלת דין.

¹⁸ According to footnote # 16 the answer is obvious for even if one began the התחלת דין before למנחה; סמוך למנחה one may still not continue the למנחה because even גמר דין is forbidden. See footnote # 19.

לא ישב¹⁹ explains that all the מאימתי התחלת refer to both the איסור of and the היתר of אין מפסיקין, therefore תוספות initially assumed that מאימתי is also referring to the איסור, but according to ראב"י that the איסור is even גמר דין בגמר דין how can the גמרא say which is not דין בגמר דין.²⁰ Therefore תוספות responded that according to ראב"י the question (and answer) regarding היתר²¹ of אין מאימתי התחלת דין is only in regard to the ²²מפסיקין.

¹⁹ See footnote # 16. This answers question # 1.

²⁰ Even though ראב"י agrees that the איסור applies to דין התחלת as well, nevertheless (if we are discussing the איסור), it is illogical to assume that the גמרא will mention the איסור on התחלת דין (which is less of a חידוש), rather than גמר דין (which is a greater חידוש). This answers question # 3.

²¹ Regarding the היתר the greater חידוש is (not אין מפסיקין if they started the דין, but rather) that even if they (only) started the דין תחלת, nevertheless אין מפסיקין. [We do not need the answer of the מהר"ם footnote # 17.] This answers question # 2.

²² According to this מהרש"א they may not begin the דין גמר if it is למנ"ג (assuming they were not involved in this די"ת before גדולה מנחה גדולה). If they began the די"ת (even התחלת דין) even after מנחה גדולה the rule is אין מפסיקין. However תוספות writes regarding his answer that (merely) איכא למימר, indicating that this may not be so, and ואם התחילו אין מפסיקין refers only to דין גמר, however by תחלת דין then מפסיקין even if התחילו. See footnote # 14.